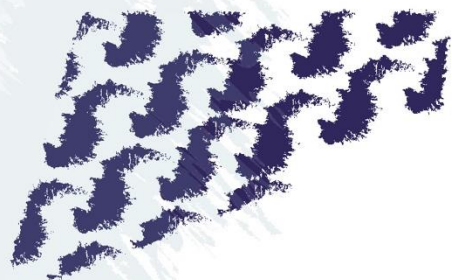

CULTURE is YOU

PROJECT NUMBER 2021-2-AT01-KA220-ADU-00009580

Content Unit 5:

Ruszaj się! – Kultura w ruchu

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or OeAD-GmbH. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

5 Ruszaj się – Kultura w ruchu

5.1 Wprowadzenie

Uśmiech i przyjacielski gest często wyrażają więcej niż tysiąc słów. Wyrażamy się poprzez ruch, przenosząc w ten sposób emocje. Interakcja społeczna ma wiele wspólnego z ruchem.

W kulturze istnieje wiele różnych form ekspresji, które mają związek z ruchem i mową ciała.

W tym rozdziale zbadamy, w jaki sposób kultura i ruch oddziałują na siebie, a wyjątkowe występy łączą, jednoczą i wzbogacają nas jako społeczeństwo.

Pod hasłem Teatr kształci bardziej niż gruba księga (Voltaire, filozof francuski, 1694 - 1778), a taniec uważany jest za język ojczysty człowieka (nieznany), prezentowana jest następująca jednostka

W tym module dowiedziecie się o:

- ruchu jako technice kulturowej
- formach ekspresji możliwych dzięki ruchowi
- strukturze teatru
- różnych rodzajach przedstawień teatralnych
- mediacyjnej roli teatru
- słynnych sztukach teatralnych
- tańcu jako formie ekspresji w społeczeństwach
- różnicach pomiędzy tańcami solo, w parach i w grupie
- tradycyjnych stylach tańca
- przykładach nowoczesnych stylów tanecznych

5.2 Kultura w ruchu

Zawsze istniała mowa ciała, nawet zanim pojawił się język. Podobnie jak w przypadku **zwierząt**, **tylko poprzez dźwięki i postawę można było zrozumieć**, czego się chce, kto jest silniejszą osobą, a zatem przywódcą plemienia lub kto musi wykonać jaką pracę.

Ludzie potrafią **wyrażać się językowo od około 1 miliona lat**, ale **mowa ciała nadal odgrywa ogromną rolę** w naszej komunikacji i ekspresji kulturowej.

Ale robiąc to, zaczynamy zadawać sobie pytanie, jak czuje się nasze ciało. W życiu codziennym nasza uwaga jest zawsze skierowana na zewnątrz. Nikt nie myśli o swoim ciele, jeśli nie ma silnych uczuć lub specjalnych wysiłków. Dopiero wtedy odczuwamy np. uczucie ciężkości w kończynach, uczucie zapadania się w żołądku, napięcie czy podekscytowanie.

Świadomość ciała jest ważnym aspektem komunikacji i kultury. Podczas gdy kultura europejska koncentruje się na percepcji wzrokowej, kultura dalekowschodnie przywiązują większą wagę do cielesności. Joga i Tai Chi mają na celu odczuwanie ciała od wewnątrz i postrzeganie jego doznań. Podstawą pracy w sztukach performatywnych jest intensywne obcowanie z własnym ciałem i jego formami ekspresji.

Akrobatyka, sporty wyczynowe i taniec artystyczny to niezwykle ruchy, które urzekają publiczność.

Aktorstwo, czy to na scenie, czy w filmie, pozwala widzowi uczestniczyć w odgrywanej roli poprzez postawę, ruch i wyraz twarzy.

I odwrotnie, muzyka zachęca do ruchu i sprawia przyjemność poprzez pracę z ciałem (taniec, kołysanie, klaskanie).

Przyjrzyjmy się teraz rodzajom ruchu i wyrażeniom kulturowych, które istnieją.

Definicja

Taniec

= poruszająca realizacja inspiracji poprzez muzykę lub rytm.

Taniec może być praktykowany jako rytuał, zwyczaj, zawód, sport, terapia, ekspresja emocjonalna lub sztuka performatywna i jest uważany za język ojczysty ludzkości. Malowidła jaskiniowe przedstawiające tańczących ludzi pochodzą z 5000 roku p.w.e.

Formy taneczne można podzielić na następujące kategorie:

- **Tańce ludowe odzwierciedlają** lokalną różnorodność obszaru. Należą do nich taniec afrykański, hawajski taniec hula, samba, walc wiedeński czy Schuhplattler. Specjalnymi podformami są taniec strażniczy (na karnawał), taniec historyczny (np. Kadryl) i tańce duchowe, takie jak taniec transowy (np. taniec tureckich derwiszów).
- Obok **dramatu i opery** taniec sceniczny należy do tradycyjnych form wyrazu w sztukach wizualnych. Przykładami są balet klasyczny, teatr tańca i taniec współczesny (np. hip-hop).

- **Taniec towarzyski** charakteryzuje się trzema stylami tańca: walcem, dyskoteką i swingiem, czasami uzupełnianymi przez latino i tango. Bardziej nowoczesne style tańca obejmują salsę, merengue, tango argentyńskie, lindy hop, boogie-woogie i taniec kwadratowy (square dance).
- **Taniec pokazowy** skupia się na zabawianiu publiczności. Obejmuje taniec irlandzki, taniec breakdance, taniec ognia i taniec brzucha.
- **Inne formy tańca** powiązane ze sportem to pływanie synchroniczne, łyżwiarstwo figurowe, capoeira czy kręcenie się w kółkog.

Definicja

Teatr

= inscenizacja wydarzenia jako artystyczna komunikacja pomiędzy wykonawcą a publicznością.

Cztery klasyczne typy teatru to:

- Teatr mówiony, do którego zalicza się m.in. tragedię i komedię
- Teatr muzyczny, który dzieli się na operę, operetkę i musical
- Teatr tańca (taniec nowoczesny) lub balet

Więcej szczegółów na temat tańca i teatru znajdziecie w następnym rozdziale.

Definicja

Sztuka mediów

= twórczość artystyczna oparta na środkach masowego przekazu (telewizja, wideo, internet, telefonia komórkowa, gry komputerowe).

Rozróżnia się:

- Sztuka cyfrowa
- Sztuka wideo
- Sztuka komputerowa

Od lat 70. XX w. możliwe jest studiowanie sztuki mediów na międzynarodowych uniwersytetach. Jedną z najbardziej znanych instytucji sztuki współczesnej jest Ars Electronica w Linzu.

5.3 Teatr – znacznie więcej niż telewizja

Wskazówka

Słowo „teatr” pochodzi z języka greckiego i oznacza „scenę”.

Korzenie europejskiego teatru sięgają **starożytnej Grecji**. Już w V wieku p.n.e. przed publicznością wykonywano proste tańce z maskami i pieśni chóralne na cześć boga Dionizosa (boga wina i płodności).

Tragedię tworzyło dodawanie różnych aktów, głównie **krytykujących lub wychwalających władzę**. Żonglerzy, pantomimy i komicy wystawiali komedie, w których na pierwszy plan wysuwała się kpina i ośmieszanie władców. W tamtych czasach publiczność składała się wyłącznie z mężczyzn, a w pierwszych rzędach mogli siedzieć tylko politycy i książęta.

Najsłynniejszym teatrem tamtych czasów był **Teatr Dionizosa na Akropolu w Atenach**, który można zwiedzać do dziś. Miał 78 rzędów siedzeń i mógł pomieścić 17 000 widzów. Pośrodku znajdował się ołtarz, na którym składano ofiary bogu Dionizosowi

W czasach nowożytnych teatr (jako budynek) służy do **wykonywania różnych form sztuki, takich jak sztuki teatralne**, ale także opery czy musicale.

Słynne współczesne teatry w Europie to:

- Teatro alla Scala w Mediolanie (Włochy): otwarte in 1778, liczba miejsc: 2030.
- The Globe Theatre w Londynie (Wielka Brytania): Otwarte w 1599, zniszczone przez pożar w 1613 i ponownie otwarte w 1997. Liczba miejsc 1500.
- Paradise Latin w Paryżu (Francja): otwarte w 1803, ponownie otwarte w 1977; liczba miejsc: 1100.
- Volkstheater w Wiedniu (Austria): wybudowane w 1889, liczba miejsc: 832.
- The National Theatre w Pradze (Czechy): otwarte w 1881, liczba miejsc: 965.
- Teatr Narodowy w Warszawie (Polska): otwarte w 1765, liczba miejsc: 594.

To tyle, jeśli chodzi o historię teatru. Przyjrzyjmy się teraz, jak zbudowany jest teatr i jaka jest struktura spektaklu.

Spektakl, niezależnie od tego, czy jest komedią, czy tragedią, składa się z **aktów i scen**. Akt może mieć **różną liczbę scen**, w zależności od fabuły i liczby odgrywanych postaci. **Akt jest tytułem spektaklu, scena jest podrozdziałem**.

W tragediach temat jest często rozłożony na **5 aktów**, w komediach często na **3** lub nawet tylko 1 akt.

Notatka

Tragedia, zwana także dramatem, często kończy się śmiercią tragicznego bohatera..

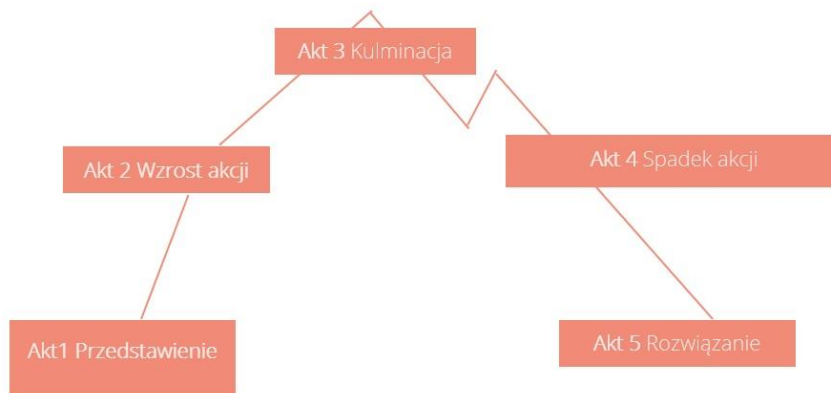
Znane przykłady:

Literatura: Faust I/II (Goethe), Jedermann (Hofmannsthal)

Film: Kolor purpury (Spielberg), Pefumy (Annaud)

Teatr: Wizyta starszej pani (Dürrenmatt), Śmierć komiwojażera (Miller)

- **Akt 1** tragedii daje **przeгляд** aktualnej sytuacji i nazywany jest wprowadzeniem. Przedstawia postacie, okoliczności i konflikt.
- **W drugim akcie** napięcie wzrasta, sztuka nabiera tempa, a w widzach zaczynają budzić się pierwsze emocje.
- **W trzecim akcie fabuła osiąga punkt kulminacyjny**, bohaterowie znajdują się w środku konfliktu, napięcie osiąga szczyt.
- **Akt 4** daje widzom **nadzieję, że nastąpi dobre zakończenie**, jednak różne elementy nieco opóźniają tę ostatnią iskierkę nadziei.
- W ostatnim **akcie 5** miała miejsce **katastrofa i złe zakończenie**, zwykle polegające na śmierci jednej lub większej liczby postaci.

Przykład

Na podstawie klasycznego Romea i Julii Szekspira składa się z 5 aktów:

Akt 1: Kochankowie spotykają się, ale nie mogą być razem z powodu długotrwałego sporu rodzinnego.

Akt 2: Ślub odbywa się w tajemnicy.

Akt 3: Romeo zostaje wygnany, a Julia ma mieć zaaranżowane małżeństwo.

Akt 4: Julia zgadza się na ślub, ale próbuje się uwolnić, wypijając truciznę i zostaje znaleziona martwa.

Akt 5: Wiadomość o śmierci Julii dociera do Romea, który postanawia popełnić samobójstwo. W obliczu śmierci swoich dzieci obie rodziny kończą swój konflikt.

Struktura 3-aktowa składa się ze **wstępu – części głównej i zakończenia**. Każdy pojedynczy akt kończy się punktem zwrotnym, wprowadzającym kolejny akt i nadającym opowieści nowy kierunek.

Spektakl tzw. 1-aktowy jest sztuką rozgrywaną w jednym akcie i nie wymaga większych zmian scenicznych.

Notatka

Komedia to dramat, który kończy się szczęśliwie dla bohatera. Ludzkie słabości są wyolbrzymione, a konflikty rozwiązywane są w pogodny, doskonały sposób. Zabawy często kończą się happy endem. Zabawa publiczności jest na pierwszym planie.

Znane przykłady:

Literatura: Rozbity dzban (Kleista), Fizycy (Dürrenmatt)

Film: Pół żartem, pół serio (Wilder), Harry i Sally (Reiner)

Teatr: Pension Schöller (Jacoby i Laufs), Śmieszne pieniądze (Cooney).

Tragikomedia wyewoluowała z dwóch klasycznych form dramatu, tragedii i opisuje dramat, w którym łączą się cechy obu gatunków. Albo tragiczne sytuacje można połączyć z elementami komicznym, albo wesołe treści można przedstawić tragicznie.

Notatka

Inną formą jest teatr muzyczny, który przybiera formę opery, operetki lub musicalu.

Ważną rolę w tych dziełach scenicznych odgrywa muzyka. Ważnymi elementami tego spektaklu są zespół śpiewaków, towarzysząca im orkiestra i dyrygent. **Opera powstała we Florencji** (Włochy) na początku XVII wieku. Imię też jest włoskie. „Opera” oznacza pracę.

Słynne opery to „Czarodziejski flet” (Mozart), „Carmen” (Bizet), „Aida” (Verdi), „Madama Butterfly” (Puccini) i „Fidelio” (Beethoven).

Do najpopularniejszych **śpiewaków operowych** należą Luciano Pavarotti, Placido Domingo, Enrico Caruso, Roberto Alagna i Rolando Villazón.

Znani śpiewacy operowi to Montserrat Caballé, Renata Tebaldi, Maria Callas, Jessye Norman, Cecilia Bartoli i Anna Netrebko.

Operetka lub musical to nowoczesny rozwój opery, w którym komedia muzyczna zostaje rozszerzona o dialog mówiony. Słynne musicale to „Król Lew”, „Taniec wampirów”, „Koty” i „Upiór w operze”. Występy muzyczne w Nowym Jorku, Hamburgu i Wiedniu cieszą się światową renomą.

Na koniec chcielibyśmy przedstawić formę performatywną kabaretu. To są występy na małą skalę. Gatunek ten obejmuje komedię, piosenkę, pantomimę, slam poetycki, teatr improwizacji, magię, teatr lalek i wiele innych.

Teatr od zawsze był **miejscem spotkań, wymiany i edukacji kulturalnej**. Teatr szkolny służył celom edukacyjnym już na początku XVII wieku. Zarówno wykonawcy, jak i widzowie poprzez

uczestnictwo nauczyli się umiejętności społecznych i retorycznych oraz radzenia sobie z codziennymi wyzwaniami. Równolegle prowadzono edukację moralną, religijną i obywatelską.

W XVIII wieku teatr przekształcił się w scenę, na której mieszczaństwo dochodziło do swoich roszczeń politycznych wobec szlachty.

Wiek XX przyniósł różnorodne koncepcje teatralne. Zajmował się czynami politycznymi i absurdalnymi, egzystencją człowieka i eksperymentami językowymi.

Wspólną cechą wszystkich przedstawień teatralnych jest **obecność wykonawców, obecność publiczności** (często wchodzącej z nią w interakcję) oraz granica rzeczywistości, która odróżnia je od filmu.

Ważne

Ale teatr to znacznie więcej, a mianowicie:

Rozrywka, przestrzeń społeczna dla różnych klas społecznych, zwierciadło społeczeństwa, symulacja lub rzeczywistość, dzieło sztuki lub praca techniczna, użycie gestów, mimiki, języka i głosu. Ekspresja akustyczna poprzez muzykę, śpiew, hałas i klaskanie publiczności.

Przede wszystkim teatr nadaje **sens życiu i zachęca do kreatywności, rozwiązywania problemów, ducha zespołowego i poczucia odpowiedzialności**. Teatr pozwala na wypróbowanie różnych sposobów życia, daje do myślenia i otwiera nowe perspektywy.

Wróćmy teraz do pierwotnej formy teatru, do **przekształcenia muzyki i rytmu w ruch, w skrócie taniec**.

5.4 Taniec – od tańca ludowego po hip hop

Taniec charakteryzuje się przede wszystkim **ruchem do muzyki** i może być praktykowany jako cel sam w sobie lub jako rozrywka. Może mieć także charakter rytualny, zwyczajowy lub kulturowy i może być uprawiana jako sport lub zawód. Taniec wykorzystuje się także w psychoterapii i ezoteryce.

Wskazówka

Najstarsze historyczne wizerunki tego tańca pochodzą z jaskini Bhimbetka w Indiach i pochodzą sprzed ponad 300 000 lat.

Dla starożytnych ludów, takich jak Egipcjanie i Grecy, taniec miał wiele funkcji. Między innymi używano go do komunikowania się z innymi plemionami, oddawania czci bogom, wyrażania emocji czy – w przypadku makabrycznych tańców – leczenia ran.

W średniowieczu ludność wiejska wykonywała proste tańce na wiejskich festynach i weselach, jednak taniec nie był mile widziany przez Kościół i ostatecznie został zakazany.

W XV wieku europejska szlachta odkryła taniec. Skomplikowane choreografie trzeba było ćwiczyć od dzieciństwa. Tańczono kadryle, menuety i polonezy.

To właśnie w tym czasie powstała pierwotna forma baletu, która rozwinęła się w **XVIII wieku**. Taniec służył do opowiadania historii lub wyrażania opinii politycznych. Tancerze nosili maski, dzięki czemu cała uwaga publiczności była skupiona na tańcu. Na początku **XIX wieku** wynaleziono taniec koronkowy, a kostiumy baletowe stały się węższe i krótsze, aby podkreślić pracę nóg tancerza.

Pod koniec **XVIII wieku** w Sewilli (Hiszpania) otwarto pierwszą szkołę tańca nowoczesnego.

To tyle, jeśli chodzi o historię tańca. Przejdźmy teraz do różnych form tańca.

Z grubsza tańce można podzielić na następujące kategorie:

Okazja/Cel	Liczba tańczących osób
Taniec rytualny - religia	Taniec indywidualny, np. balet
Taniec ludowy – zwyczaje	Taniec w parach, np. walc
Taniec towarzyski – rozrywka	Taniec grupowy (taniec kołowy, wiosłowanie, grupa)

Przyjrzyjmy się bliżej tańcom według **liczby osób**:

Taniec indywidualny nie potrzebuje innych osób i jest stosowany w tańcu orientalnym, breakdance, capoeirze, stepowaniu czy stripteasie. Często kilku pojedynczych tancerzy tańczy obok siebie.

Kiedy **dwie osoby** tańczą razem, nazywa się to **tańcem w parach**, w którym jedna osoba pełni rolę wiodącą, a druga rolę następczą. Rozróżnia się otwarte i zamknięte pozycje taneczne.

Klasyczne tańce w parach obejmują walc, tango, swing, salsę, cha-cha-cha, sambę, rumbę i rock'n'roll.

Innym rodzajem tańca jest **taniec grupowy**. To tutaj albo grupa par, albo pojedyncze osoby tańczą razem w grupach. Przykładami są taniec ludowy, taniec kwadratowy, sirtaki, stepowanie lub taniec jazzowy.

Niezależnie od liczby zaangażowanych osób, tańce można podzielić na kategorie według okazji lub celu.

Kiedy mówimy o **tańcu rytualnym**, mamy na myśli przede wszystkim taniec religijny, któremu często towarzyszą specjalne techniki oddechowe wprowadzające w stan transu.

Wykonywany jest jako taniec solo lub w grupie. Religie Azji Południowo-Wschodniej, Afryki i Afroamerykanów, takie jak islamski sufizm, praktykują ten rodzaj tańca. Dobrze znane tańce rytualne to Derwisz, Taniec Słońca i Taniec Orła z Shoshone. W ezoteryce taniec transowy odgrywa rolę niereligijną, ale służy samoświadomości i pracy z ciałem.

Taniec ludowy, zwany także tańcem folklorystycznym, jest tańczony i wykonywany przez wszystkie kultury, wspólnie do muzyki ludowej. Noszone tradycyjne stroje różnią się krojem, biżuterią, wzorem użytych tkanin, nakryciami głowy i obuwem. W wielu krajach na całym świecie jest uważany za niematerialne dobro kultury i znajduje się na liście UNESCO.

Treścią wielu tańców są tradycje lub opowieści o zawodach lub poszukiwaniu narzeczonej. Słynne europejskie tańce ludowe to Flamenco (Hiszpania), Tarantella (Włochy), Polka (Austria i południowe Niemcy), Csárdás (Węgry), Mazurek (Polska) i Husicka (Czechy). Znane na całym świecie są Samba (Brazylia), taniec smoka (Chiny), taniec Klama (Ghana) czy Bandari (Persja).

Tańce wykonywane na balach lub dużych spotkaniach towarzyskich nazywane są **tańcami towarzyskimi**. Zwykle tańczą je dwie osoby. Na początku XX wieku angielscy nauczyciele tańca wezwali do **ujednoczenia tańców** i narodziły się Standardowe Tańce Towarzyskie. Nieco

później do programu dodano tańce latynoamerykańskie. Następujące tańce są obecnie częścią klasycznego repertuaru tańca towarzyskiego: Slow Waltz, Tango, Walc Wiedeński, Slow Fox, Quickstep, Cha-Cha-Cha, Samba, Rumba, Paso Doble i Jive.

Taniec artystyczny jest uogólnieniem wszystkich tańców wykonywanych na scenie – jako forma sztuki. Obejmuje to ogólnie operę, balet i teatr tańca, w tym musicale. Taniec nowoczesny, zwany także tańcem współczesnym, rozwinął się w USA na początku XX wieku i charakteryzuje się dużą ekspresją oraz rozbudowaną choreografią. Przedstawieniom tanecznym często towarzyszą media cyfrowe i dlatego uznawane są za sztukę konceptualną.

Kiedy taniec jest uprawiany jako sport, nazywa się go **tańcem towarzyskim**. W konkursach rywalizują ze sobą tancerze indywidualni, pary lub formacje grupowe podzielone na grupy wiekowe, a jury przyznaje punkty według różnych kryteriów. Oceniane jest np. taniec w rytmie, koordynacja postawy do muzyki, różne elementy ruchu itp.

Wskazówka

Światowa Federacja Sportu Tańca (WDSF) od dziesięcioleci próbuje uczynić sport taneczny sportem olimpijskim, ale Komitetowi Olimpijskiemu brakuje możliwości, aby to zrobić. Formaty telewizyjne takie jak „Let's Dance” (Niemcy), „Taniec z gwiazdami” (Polska), „Dança comigo” (Portugalia) cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony opinii publicznej.

Należy mieć nadzieję, że taniec – pływanie synchroniczne na świeżym powietrzu, rodzaj tańca w wodzie – wkrótce stanie się dyscypliną olimpijską

Na koniec chcielibyśmy przedstawić Państwu cztery przykłady technik tańca współczesnego:

- **Hip-hop:** ten styl tańca rozwinął się w latach 60. i 70. XX wieku w biednych dzielnicach dużych amerykańskich miast, takich jak Los Angeles czy Nowy Jork. W latach 80. biała młodzież również przyjęła ten styl tańca, który charakteryzuje się rytmami

afroamerykańskimi i portorykańskimi. Najbardziej znanym filmem hiphopowym jest „Flashdance” z 1983 roku. Hip-hopu uczy się obecnie w wielu szkołach tańca w Europie.

- **Taniec jazzowy:** opracowany na początku XX wieku pod wpływem Charlestona i stepowania. Poszczególne ruchy nawiązują do afrykańskich tańców niewolników. Rytmiczne ruchy z naciskiem na ekspresję ciała i szybką pracę nóg są typowe dla tego stylu tańca.
- **Jump style:** reprezentuje styl muzyki elektronicznej, do którego tańczy się, skacząc. Podczas skoku, nogami wykonuje się ruchy kopania do przodu i do tyłu. Można

Ruszaj się – Kultura w ruchu - Taniec – od tańca ludowego po hip hop

tańczyć samotnie, ale też i w duecie. Poniższy film przedstawia przegląd różnych technik: <https://www.youtube.com/watch?v=d6o6RpQ8Md4>

- **Ragga(muffin)**. Ten taniec uliczny zawiera elementy klasycznego reggae z Jamajki. Teksty tego stylu muzycznego dotyczą głównie seksu, przemocy, konopi i religii. Podczas tańca historie opowiadane są za pomocą tzw. kroków. Drżenie ciała podczas występu sprawia, że taniec wygląda bardzo luźno i seksownie.

Jeśli sami jesteście zainteresowani tańcem, możecie poruszać nogami podczas „Światowego Dnia Tańca”, który obchodzony jest corocznie 29 kwietnia. Do oglądania i przyłączania się zapraszają rozmaite wydarzenia, występy klubów, szkół tańca i studiów tańca.

5.5 Podsumowanie

W ramach tej jednostki uzyskacie **szeroki przegląd technik kulturowych w sztukach performatywnych**. Zaczęliśmy od przyjrzenia się **historii teatru** – przenieśliśmy się w czasie do starożytnej Grecji – oraz konstrukcji spektaklu z koncepcjami aktów i scen. I **różne rodzaje performansów**. Czy pamiętacie cechy komedii? Można teraz wyjaśnić wartość dodaną teatru jako miejsca spotkania. Nieobce są Wam teatralne formy wyrazu i słynna scenografia. Nieobce są Wam także filmy i literatura poświęcona komediom i tragediom.

Następnie dowiedzieli się, że **taniec jest pierwotną formą sztuk performatywnych**, z której rozwinął się teatr. Ta forma wyrażania uczuć i pracy z ciałem, ale także opowieści i oddawania czci bóstwom, może być wykonywana w tańcach indywidualnych, w parach lub grupowych. Cechą wspólną wszystkich form jest intensywne wykorzystanie ciała w celu ekspresji. Taniec może służyć rozrywce, sztuce, sporcie lub terapii. Tradycyjne formy tańca obejmują tańce towarzyskie, tańce ludowe, tańce rytualne i tańce sztuki współczesnej. Tańce nowoczesne obejmują hip-hop, ragę, taniec jazzowy i jumpstyle.

5.6 Bibliografia

Abels N. (2002): 50 Theatre Classics. The most important plays from antiquity to the present day. Gerstenberg Verlag, Hildesheim.

Bender S. (2021): Systemic dance therapy. Ernst Reinhardt Verlag, Munich.

Brauneck M. (2012): Europe's Theatre. 2500 years of history - an introduction. Rowohlt Taschenbuch Verlag, Hamburg.

Dan Droste G. (2009): Theatre from the Beginning! Education, Art and Early Childhood. Transcript Verlag, Bielefeld

Faust N. (2006): Body knowledge in movement. From classical ballet to expressive dance. Tectum Verlag, Marburg.

Gronemeyer A. (2009): Theatre - a crash course. DuMont Verlag, Cologne

Huschka S. (2002): Modern Dance. Concepts - Styles - Utopias. Rowohlt Taschenbuch Verlag, Hamburg.

International Theatre Institute ITI ITI (2023): <https://www.international-dance-day.org/internationaldanceday.html> 17.03.2023

Kappert D. (2010): Dance between art and therapy. Verlag für Ästhetische Bildung, Essen.

Kessel M./Müller B./Kosubek T./Barz H. (2011): Growing up with dance. Experiences from practice, school and research. Beltz Verlag, Weinheim and Basel.

Kindermann B. (2011): Romeo and Juliet. Kindermann-Verlag, Berlin.

Krautscheid J. (2004): Tanz - Bühnentanz von den Anfängen bis zur Gegenwart. DuMont-Verlag, Cologne.

Lovatt P. (2021): Just dance! How rhythm and music make us healthy, happy and strong. VAK Publishing Company. Kirchzarten near Freiburg

Scheffer T. (2022): <https://www.aphorismen.de/zitat/100766>. 15.03.2023

Schneider W. (2013): Developing and planning theatre. Transcript Verlag, Bielefeld

Schneider W. (2009): Theatre and School. Transcript Verlag, Bielefeld

Trautmann-Voigt S./Voigt B. (2020): Grammar of Body Language. An integrative textbook and workbook on embodiment. J. G. Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger GmbH, Stuttgart

Weickmann D. (2012): Dance The mother tongue of man. Herbig Verlag, Heimstetten.

Wikipedia (2023): Hip-Hop: <https://de.wikipedia.org/wiki/Hip-Hop>. 17.03.2023

Visit us on

www.cultureisyou.com

 /cultureisyou/

 [profile.php?id=100086739879308](https://www.facebook.com/profile.php?id=100086739879308)

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or OeAD-GmbH. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.